

מנחות קא

משה שווערד

1. ספר מקדש דוד - קדשים - סימן ג

ח) הנה לפי מה דאמרינן במנחות (ק' ע"ב) דהמנחות והנסכים כ"ש היא המקדשתן קדושת הגוף וקודם לכן י"ל רק קדושת דמים יש לעיין בבמה דליכא כ"ש למ"ד בזבחים (ק"ז). יש מנחה בבמה וכן נסכים למ"ד שם (ק"א). קרבו נסכים בבמה קטנה במאי מתקדשים קדושת הגוף ואפשר כיון דא"צ כ"ש קדושת פה מקדשתן קדושת הגוף כמו בהמה והנה הראב"ד ז"ל פ"ק דתמיד (כ"ה ע"ב) כתב הטעם דמ"ש בהמה שע"י קדושת פה י"ל קדוה"ג ומ"ש מנחות דצריך קידוש כלי וכתב משום דבהמה אינו מחוסר מעשה להקרבתה ומש"ה אפשר לחול עליה קדוה"ג ע"י פיו אבל מנחה טעונה עשייה ובלילה קודם ע"ש וא"כ לפי טעם זה אף בבמה במנחה כיון דמחוסר עשייה אי אפשר להיות קדוה"ג ע"י פיו מיהו אפשר לומר דלאחר שנגמרה עשיית המנחה אז יכול לחול עליה קדוה"ג ע"י פיו דאז אינו מחוסר תו מעשה מיהו במקדש אי אפשר זה דהבלילה צריכה להיות בכ"ש לשיטת התוס' וכן האפיה ולהרמב"ם ז"ל העשרון מקדש וא"כ איכא קידוש כ"ש קודם גמר עשייתה וא"כ לא משכחת לה במנחה במקדש קדוה"ג ע"י פיו [מיהו מנסכים יוקשה להראב"ד ז"ל למה צריך קידוש כ"ש לקדשו לקדוה"ג הא אינו מחוסר מידי לעבודה] ...

2. שפת אמת על מנחות דף ק/ב

במשנה שלא נאמר פדיון אלא בבהמה. וקשה מ"מ למה לא נילף עופות מבהמה במה מצינו בשגם זבח דבהמה חמור מעוף. ואולי בהמה מיותר בפסוק דהול"ל סתם ואם טמאה אשר לא יקריבו ונכתב בהמה רק למעט הנך: [הגהה - בתו"כ פ' בחקותי והעמיד את הבהמה' בהמ' נפדית ואין העופות והעצים והלבונה וכ"ש נפדים. ופי' בק"א משום דהומ"ל והעמיד אותה וכת' את הבהמה למעוטי הנ' ועי' ברמב"ם (פ"ו מה' אסוה"מ) שכ' הטעם משום שאין אלו בכלל העמדה. ותמוה הא עופות ישנם בהעמדה כדאי בתמורה (ל"ג). תני לוי כו' ואפי' עופות. אבל מהא דתו"כ ל"ק אדתי לוי ד"ל כמ"ש התוס' שם דקדושת דמים שאני. ע"כ הגהה]:

3. חבת הקודש: אנציקלופדיה תלמודית כרך יב, חבת הקדש

חבת הקודש. דבר שאינו מקבל טומאת-אוכלין, מחמת שאינו אוכל או לפי שלא הוכשר במים, כשהוא של קדשים, מחמת חשיבות הקודש, מקבל טומאה.

א. גדרה ומקורה. דבר שאינו ראוי לאכילת אדם, שאינו מקבל טומאה וכן דבר הראוי לאכילת אדם, אלא שלא הוכשר על ידי ביאת מים לקבל טומאה, אם היה הדבר של קודש, הרי הוא מקבל טומאה, שנאמר: והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל, לרבות עצים ולבונה, שמקבלים טומאה אף על פי שאינם אוכל ואם נטמאו ישרפו, ונפסלו מלהקריבם על גבי המזבח, שהמלה "והבשר" מיותרת, כי די היה לכתוב אשר יגע בכל טמא לא יאכל, אלא באה לדרשה זו, או שהריבוי הוא מהאות וי"ו של והבשר, או שהלימה הוא מוהבשר שכתוב בסוף אותו פסוק: והבשר כל טהור יאכל בשר, ודורשים המלה והבשר כאילו היא שייכת לראש הפסוק: והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל והבשר, והבשר השני הוא שמרבה עצים ולבונה⁸, והוא הדין אוכל של קודש שלא הוכשר לקבל טומאה, כגון סולת של מנחות יבשה שלא נגע בה השמן, שחיבת הקודש מכשירתו, ופירשו ראשונים שתאוות האדם לקודש משוה הדבר שמקדיש אף על פי שלא הוכשר במים כאילו הוכשר. [טור תקל"ז] חיבת הקודש נחלקו בה ראשונים אם מכשירה לקבל טומאה מן התורה, והדרשה מהכתוב והבשר וגו' היא דרשה גמורה, או שאינה אלא מדרבנן, והדרשה אינה אלא אסמכתא בעלמא: ...

דבר שאינו נקרא אוכל מחמת הדין, כגון לר' שמעון שסובר שאוכל שאי אפשר להאכילו לאחרים מפני שאסור בהנאה אינו מיטמא טומאת-אוכלין, כתבו ראשונים שאין חיבת הקודש מועילה שיקבל טומאה, שחיבת הקודש מועילה רק לעשות שאינו אוכל כאוכל, אבל לא תועיל חיבת הקודש לעשות האסור כמותר, ולכן נותר ופרת חטאת אמר ר' שמעון שמקבלים טומאה רק מפני שהיתה להם שעת הכושר, ולא אמר שמפני חיבת הקודש הוא שמקבלים טומאה, ואותה שאמרו בנותר ופרה שמיטמאים טומאת אוכלין משום חיבת הקודש, לא שיקבלו טומאה אף שאסורים בהנאה אמרו כן, אלא שלא נחשוב [טור תקמ'] אותם לאפר מחמת כל העומד לשרוף כשרוף דומה, שזה דומה לאינו אוכל שנחשב כאוכל, שכשהם חשובים כאפר הם כעצים ולבונה. עצים ולבונה, אף על פי שגם הם אסורים בהנאה, שהרי הם הקדש, ואי אפשר להאכילם לאחרים, מכל מקום מועילה בהם חיבת הקודש שיקבלו טומאה אף לר' שמעון, מפני שהם עולים למזבח, ואכילת מזבח שמה אכילה.

ב. הקודש. דבר הקודש קדושת דמים, כגון קדשי בדק הבית, או קדשי מזבח קודם שנתקדשו קדושת הגוף בכלי שרת, אין חיבת הקודש מועילה להם, ועצים ולבונה אינם מקבלים טומאה אלא לאחר שנתקדשו בכלי שרת, ופרה שמיטמאה טומאת אוכלין מפני חיבת הקודש אף על פי שהיא קדשי בדק הבית ואין לה קידוש כלי שרת, הרי זה מפני שהכתוב קראה חטאת, וכל עניניה כעין עבודות הגוף שצריכה הזאה ופסולה שלא לשמה כקרבן, לכן מועילה בה חיבת הקודש, ועוד ...

4. ספר מנחת חינוך - מצוה קס - אות יח

[יח] ועיין צל"ח בשיטת ר' תנינא סגן הכהנים אות קל"ב חידש דבר נפלא, הא דאין כלים מקבלין טומאה רק מאב הטומאה ולא מראשון ושני כמו שכתבנו [לעיל אות י"א], זה דוקא בכלי חולין, אבל כלי שרת למאן דאמר עצים ולבונה מקבלין טומאה מן התורה מוהבשר [ויקרא ז', י"ט] ולא הוי אסמכתא רק דרשה גמורה, וחיבת הקודש דאורייתא כמו שכתבתי לעיל בחיבורי זה

[מצוה קמ"ה אות ו'] **אם כן כיון דעצים מקבלים טומאה דחיבת הקודש משוי להו אוכל, לא גרעו כלים מאילו היו חתיכת עץ או מתכות דהיו מקבלין טומאה מהם אפילו קודם שנעשו כלים בתורת אוכל, דחיבת הקודש משוי לדבר גוש אוכל עיין בחולין ל"ו ע"ב, א"כ לא גרע אם עשאו כלי, ולא יצא מתורת חיבת הקודש דהוי כמו אוכל, א"כ אף כלים דינם כאוכלים ומקבלין טומאה מראשון ושני, וגם טבול יום פוסל כמו אוכלים, ודברי פי חכם חן ושפתים ישק, עיי"ש מה שהקשה על זה. ונתיישבתי לדברי הגאון הנ"ל דחיבת הקודש משוי אף לכלים אוכלים, א"כ בודאי כיון דנחשב אוכלים אין להם טהרה במקוה כמו אוכלים, ובאמת מבואר כמה פעמים בש"ס, ובחגיגה כ"ו ע"א מפורש במשנה דכל הכלים שהיו במקדש היו טעונין טבילה חוץ ממזבח, עיי"ש. ועיין פסחים ק"ט ע"ב שלחן של מקדש של פרקים היה, דאי לא אמתא באמתא היאך מטבילין, ועוד כמה מקומות, ולדבריו לא מהני בכלי שרת טבילה כלל כיון דמשוי ליה אוכלא ובאכולין לא מהני טבילה. ולחלק דמשוי ליה אוכלים לענין טומאה ולא לענין טבילה ודינו לטבילה ככלים, זה אינו סברא כלל, כיון דמשוי ליה לענין טומאה הוא הדין לענין טהרה במקוה. **ועוד תמוהים לי דבריו, דבסוף חגיגה מקשה בש"ס שם על המשנה דאומרים להם הזהירו שלא תגעו בשלחן, ותיפוק ליה דכלי עץ העשוין לנחת אין מקבלין טומאה, ולדבריו הא מקבל טומאה כמו חתיכת עץ (ע"ש מ"ש) מתורת אוכל, א"כ שפיר אומרים להם הזהירו בשלחן, ואפילו למאן דאמר חיבת הקודש דרבנן, עכ"פ מדרבנן טמא, על כן אומרים להם וכו' וכל טומאת עם הארץ הוא רק דרבנן. ועיין ר"מ פי"א ממטמאי משכב ומושב ובמשנה למלך פט"ו מטומאת אוכלין ה"י, אלא על כרחך כמו שאמר בנו הרב ז"ל [שם בצל"ח אות קל"ג] דלא שייך אלא בעצים ולבונה דהוי אכילת מזבח. ומה שהקשה [שם] ממנחות יש ליישב, וכבר כתבתי לעיל. אבל זה ברור דבכלים לא שייך זה מסוגיא דחגיגה שהבאתי דמקשה כלי עץ העשוי לנחת, ונהי דאינו מטמא מתורת כלי עץ נטמא מחמת טומאת אוכלין, וגם היאך מהני טבילה, והדברים ברורים בעזרת השי"ת. עד כאן כתבתי בקיצור נמרץ, ואי"ה בכל מצוה מהמצוות יבואר יותר, וכל זה פחות מסיפה מהים הגדול בענינים אלו, עיי"ש:****

5. ספר איזהו מקומן

כלי שרת נמי הואיל ואית להו טהרה במקוה:

א] אימתי יש פדין לכלי שרת:

משמע דכשנפסלו לגמרי הכלי שרת הן נפדין, וכדפירש"י לעיל דלאו קדושת הגוף הן אלא מכשירי קרבן, וכ"כ התוס' מעילה י"ט: (ד"ה מ"ט) דיש להן פדיון.

והקשה העול"ש מיומא דף י"ג ומזכחים דף פ"ח דאיתא דכלי שרת שבלו ונתקלקלו גנוזין אותן ואמאי אין נפדין - עיי' מש"כ לישב.

ועיי' בספר תורת הקודש (מ"א סי' י"ט) שדן אם גניזת הסכין שנתקלקלה הוא מתורת כלי שרת, או מדין תשמישי קדושה. עיי' שער המלך (א"ס"מ ו. ד.) וראה בענין זה במשמר הלוי ובחים (סי' קי"ט).

והנה החזו"א (פרט ג. ב.) מפרש דכלי שרת נפדין היינו קודם שנתחנכו לעבודה, ועיי' בדבריו במנחות (ב. ג.) דהגם דכלי שרת נמשחו מ"מ אינן קדושים קדושת הגוף עד שנתחנכו לעבודה. וכן דעת האור שמח (א"ס"מ ו. ד.) דכלי שרת מיירי בסוגיין קודם שנתחנכו לעבודה - עיי"ש שתמה על תוס' לעיל סוף ק: דמשמע דעתם דמיירי שכבר נתחנכו לכלי שרת ומשום הכי הוצרכו לומר דאחי כרבי נחמיה דיש מועל אחר מועל וכו', וכדעת האור שמח והחזו"א מבואר בראב"ד בתו"כ (פר' נחוקמי פ"ד) - הוכחו דבריו בכנסת הראשונים אות ר', ועיי"ש בהערה בענין זה. ועכ"פ לדברי שיטה זו מיושב שפיר הא דכלי שרת בעי גניזה, דהיינו לאחר שנתחנכו לכלי שרת.

6. שו"ת שאילת יעבץ חלק ב סימן קטו

הנה אחר שפירש מעלתו ממני היום שעבר מתוך דבר הלכה שאינו ברור' לו כפי שהודיע לי צערו שהי' קשה לו איזה דבר בגמרא דמנחות נגד משנ' דשקלים ולפי שהי' היום רד מאד. מעכ"ת נחוץ לשוב לביתו לה"ב לא הי' לו פנאי לבאר קושיתו באיזה ענין ומקום בגמרא ומשנ' הנ"ל היא והניח' על פעם אחרת שיבוא אלי אי"ה. ואחרי לכתו מאתי אחזה אנכי אשית לכי לדעתו וכמדומ' לי הענין והמקום שנתקש' לו הוא ברפ"ב דמנחות (קא"א) בהא דאר"פ אי שמייעא ליה לשמואל הא דתניא המתפיס תמימים כו', הוה הדר ביה ולא היא שמייעא ליה ולא הדר ביה.

והנה הוקש' לי בזה לכאור'. הא מתניתין היא פ"ד דשקלים (מ"ח) המקדיש נכסיו והיו בהן דברים ראויים ע"ג המזבח יינות שמנים כו'. רא"א ימכרו לצרכי אותו המין כו' ולית דפליג עליה. והא משנ' ודאי שמייעא ליה אולי זהו ג"כ מה שנתקש' לו. ואם כך הוא אודיענו מה שכתבתי בחי"ג ביישוב דבר זה לענ"ד **דלא תקשי מנה לשמואל ההיא דשקלים במכיר' בעלמא בלי שומא איירי' דיקא נמי דקתני ימכרו ואשמעינן תנא התם קולא דמכיר' כדי שלא להוציאן מידי מזבח. והכא שמואל אשמעינן חדושא דע"י פדייה. היינו ע"י העמד' והערכ' (כמשמעות פדיה דקרא שהיא כערך הכהן) נפדין ויוצאין לחולין דקדושת דמים ודאי פקעה ע"י פדיון דבר תורה בכל מילי דלא קדושת הגוף נינהו אלא דבמידי דלא שכיח אמור רבנן דלא מיפריק. אבל בהני דשכיחי אוקמוה אדאורייתא דבפדייה נפקי לחולין ור"א דשקלים משום תקנת המזבח אמר בהני נמי מוטב ימכרו בלי קפידא אדמים ושפיר דמי כי היכי דלא ליפוק מידי מזבח. מיהת מודה דאי בעי פריק להו ומא"ח מא"ח ולא פליגי. ואיכא למימר תו התם למקדיש גופיה מיתניא. והכא כי תנן יש להם פדיון לגזבר הוא דתנן כי הא דרפ"ה דשקלים אחיה על הנסכים. הכא נמי דכוות' נסיב לישנא דמנחות ונסכים ולא קאמר יינות וסלתות כי ההיא ודוק. איתא להא ואיתא להא ישמע חכם ויוסיף לקח ודוגמא לדבר להא דכתיבנא מעיקרא עלח"ש ריש מסכת מעשר שני פריקנא תרתי מתניתי דקשיאן אהדדי דכוות' הכותב באישון לילה ואפל' בשעה שב"א = שבני אדם = שוככים. יעב"ץ ס"ט.**

7. עו"ע בספר יד דוד

שתירץ ב' תירוצים ואפשר היה לוטר דמהתם לא קשיא לשמואל, דאפשר דמה שאמר ימכרו לצרכי אותו המין הוא לאו דוקא, ודבר ההוא נקט דרגילין למכרו לצורך אותו המין כיון שהן ראוי, אבל לעולם אם רצה לפדותן לחולין נמי שריין, אבל מברייתא זו דקתני שכל הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם שפיר קא קשיא ליה. ועוד י"ל דאפשר דהתם שאני דאלימו קדושתם דצריך דוקא שיקריבו בדמיהם עולות, משא"כ בבהמה שדמיה נופלין לבדק הבית, ועיין הטעם ברמב"ם פ"ה דערכין [ה"ח] ובהשגת הראב"ד שם, אבל הכא דלא קרב בדמיהן עולות לא. ועיין בירושלמי על הך מתניתין דשקלים. ושוב ראיתי בשער המלך ח"ג דף ט"ו (הל' ערכין פ"ה ה"ה) שגם הוא הקשה קושיא זו של הרב שאילת יעב"ץ, והגיה בצ"ע.

8. ספר חידושי בתרא

תתשיא) קא. רש"י בא"ד חוץ ממנחת חוטא וז"ל דלהכי כתיב מחטאתו בכבשה דמשמע מקצת חטאתו שאם היה עשיר כשטימא מקדש הפריש מעות לכבשה או שעירה והעני, יביא ממקצת דמי תורים או מנחה והשאר חולין ע"כ. יש דמקשים איך יוצא המעות לחולין הואיל וקדושת דמים הם (ול"ל דמיירי בגון שחילל המעות, דהרי רש"י לא הזכיר מזה כלום). ולכאורה הוא כאילו תתנה קרא בהדיא בלישנא מחטאתו, ועל דעת כן הקדיש הקדושת דמים, דאם יעני ולא יחול נדרו למפרע על הכל אלא רק על מקצתו דמי תורים או מנחה, ולכן השאר חולין.

9. תוספות סוטה דף כה/ב

לאו כגבוי דמי - ... והא דאמר גבי שופר של עבודת כוכבים בפרק ראווהו בית דין (ר"ה דף כח.) וגבי לולב של אשירה (סוכה דף לא:) ומנעל בפרק מצות חליצה (יבמות דף קג:) כתותי מכתת שיעוריה אפי' רבנן מודו משום דאיסור הנאה הוא ולא הוא אלא כעפרא דארעא בעלמא וליכא שיעורא ופרה חבית הקדש מהני וצריך עיון כלאי הכרם אמאי מטמאין טומאת אוכלים ולא אמר כתותי מכתת שיעוריה הלכך ליכא לדמויי להדדי והא דאמר בפרק נערה (כתובות דף נא.) כל העומד לקצור קצור דמי התם טעמא דלא תקנו לכ"ח ולגבות אלא דבר הצריך לקרקע קצת וכן פירש רש"י (ב"מ טו:) שבח המגיע לכתפים שעומד בקרוב לקצור וצריך עדיין קצת לקרקע:

10. שו"ת רבי עקיבא איגר מהדורה קמא סימן קסה

... על תמיהת רומע"ת נ"ל לדברי תוס' בשם ר"ת בשבת (דף ק"ו) דשוחט דלא הוה מקלקל. היינו כיון דבשעת הקלקול בא התיקון להוציא מידי אבר מן החי. ... ג"כ קשה מכי שחט סי' א' נאסר מטעם נעבד לגבוה עכ"פ ואינו מתקבל בפנים. ולא לחייב משום שחוטי חוץ וזה תמיה רבתי לכאורה. מזה נראה כשיטת רש"י הנ"ל וא"כ אלו היה נאסר רק לגבוה ליכא קושיא דמ"מ חייב על סי' א' כיון דשם שחיטה עלה ולא נתקבלה חייב משום התחלת שחיטה. ורק לר"ה דנאסר להדיוט ג"כ בזה הקושיא דסופו לאו שחיטה כלל והוה כמחתך בעפר. ואך יקשה כנזכר לעיל הא שחיטת ע"ז שם שחיטה עלה. וי"ל דמה דנראה באמת בסוגי"ד דב"ק דפרכינן איך לאו דמרא קטבת אבל מ"מ שם שחיטה עלה. וכן הוכחנו מההיא דשחט ראשון לע"ז. הא באמת נימא כיון דשחט בה פורתא נעשה תקרובות ע"ז ולשריפה עומד וכתותי מכתת שיעוריה. ולא הוי אח"כ שחיטה כלל. אבל באמת לק"מ. דבשחיטה ל"ש כתותי מכתת שיעוריה דאין לו שיעור בעוביו ולרחבו של הסימן אלא דצריך לשחוט רובו של הסימן אבל הסימן בעצמותו אין לו שיעור מוגבל [ועי' מהרש"א חולין (דף ק"מ בתוס' ד"ה למיעוטי) ודבריו צל"ע. דא"כ גם בבהמת עיר הנדחת לא הוי שחיטה מדין כתותי מכתת שיעוריה. והרי איבעי' דלא אפשרטא בשחט בהמת עיר הנדחת אי מהני שחיטה לטהרו מידי נבילה. כיון דלפי חרב כתיב עיי"ש בסנהדרין (דף ק"ב) הרי דלא אתינן עלה מדין כתותי מכתת שיעוריה. והיינו כדכתבנא כיון דהסימן עצמו אין לו שיעור קצוב]. ...

11. שפת אמת על מנחות דף קא/ב

שם ברש"י ד"ה שור הנסקל כו'. יש ליישב בכך פקועה דא"צ שחיטה ובכל הני בלא"ה י"ל לענין הדם למאי דקיי"ל לקמן (ק"ג ע"ב) דם נבילה אינו מטמא ומ"מ מטמא טומאת אוכלין כנ"ל

12. שפת אמת על מנחות דף קא/ב

שם בגמ' שלא ה"י שהות ביום למזרק. קצת קשה כיון דע"כ נשחט ונתקבל הדם ביום. א"כ כל זמן בה"ש הוי בכלל ספק יום. ואיך סתם דאינו מטמאת אוכלין הא מידי ספיקא לא נפקא שמא הי' עוד שהות לזרוק וטמא מספק. ואפשר דכיון דמכח ספק אינו רשאי לזרוק הוי כמו אין לו שעת הכושר בודאי. וחתני מ' יעקב מאיר נ"י תי' כיון דדם נפסל בתחילת שקיעת החמה לשיטת התוס' לעיל (כ' ע"ב). וי"ל דבתחילת שקיעה ליכא ס' דבה"ש כלל [כמ"ש התוס' שם דהוי יום גמור]:

בעוהשי"ת

סימן טוב ומזל טוב

בלב מלא שמחה ובשבח והודיה להשי"ת
מתכבדים אנו בזה להזמין את כבודכם להשתתף בסעודת הודאה
לרגל סיום מסכת מנחות ומחזור של לימוד ש"ס בבלי
עם חברת לומדי הדף היומי
של בית מדרש דקיו גרדנס הילס

שתתקיים בע"ה בליל יום שני
כ"ה סיון תשע"א
באולם דקהל נחלת יצחק

גילה ומשה שווערד

WITH PROFOUND GRATITUDE AND HUMILITY,

WE CORDIALLY INVITE YOU

**TO SHARE IN A SIYUM OF MESECHES
MENACHOS**

**AND A CELEBRATION OF THE COMPLETION OF A
CYCLE OF SHAS BAVLI**

**WITH THE CHEVRAS DAF HAYOMI OF THE BAIS
MEDRASH OF KEW GARDENS HILLS.**

**MONDAY NIGHT, JUNE 27
AT CONGREGATION NACHLAS YITZCHOK**

GILA AND MOISHE SCHWERD

Mincha:

7:15 P.M.

Menachos Daf 110:

7:30 P.M.

Seudas Hoddah and Siyum:

8:00 P.M.

Please RSVP by Tuesday June 21st
moishe.schwerd@gmail.com or (voicemail) 212-455-2543